

OPERACE KALIČKA

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat všem přispěvatelům.

Bez vás by tato kniha nevznikla.

Také bych rád poděkoval své rodině a všem přátelům, kteří mě při vytváření této knihy podpořili a bez jejichž pomoci by nebylo možné práci dokončit.

Mé zvláštní poděkování patří:

panu Vítězslavu Šlíglovi

panu Romanu Šťovíčkovi

paní Zuzaně Livingstone

panu Peteru Vítězslavovi

panu Petru Linkovi

panu Marku Nedomovi

panu Janu Poznerovi

a panu Michaelu Plátkovi

Upozornění pro čtenáře této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné nebo elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu autora.

Copyright © Václav Řehák

Korektura textu: Kateřina Romanová

Návrh obálky a její zpracování: Marek Štrobl

Vydal: Václav Řehák

ISBN 978-80-270-9028-0

Poznámka autora

Děj tohoto příběhu a veškerá podobnost s konkrétními osobami, živými či mrtvými, kromě historických postav, míst a událostí popisovaných v této knize je čistě náhodná a neúmyslná. Jde o příběh. A to, že jsou historická fakta využita, nemůže být důvodem k tomu, aby historické souvislosti a propojení s příběhem byly brány jako problematické, či jakýmkoliv způsobem byly na závadu příběhu.

Moto

Uvěřitelné věci se dají napsat, neuvěřitelné se musejí stát.

Pro Pétu, Emily a Kubu.

Úvod

Vzhledem k dnešnímu přetlaku informací a vzhledem k tomu, že bohužel existuje nezměrné množství zkreslených, nepravdivých, ba dokonce lživých informací, které jsou bohužel vydávány za jednoznačná a nepopíratelná fakta, se pokusím popsat určité skutečnosti, na které je při rekapitulaci dění mnohdy zapomínáno, nebo je s nimi občas dokonce podivným způsobem manipulováno.

Velké Británii, Francii a dalším vítězným mocnostem po první světové válce trvalo dosti dlouho, než koncem dvacátých a ve třicátých letech minulého století vzaly na vědomí fakt, že Japonsko, spojenec z první světové války, se stává každým rokem nebezpečnější.

Samotné rozpory mezi Tokiem a Washingtonem nechávaly Londýn i Paříž chladnými. Jich se dle nich tyto záležitosti netýkaly, ačkoliv to byli právě Britové, kteří měli nejvíce co ztratit. A také v následné válce ztratili. Šlo o kolonie, bez kterých by neproudilo na ostrovy Velké Británie nezměrné bohatství z Indie, Barmy, Malajsie, Singapuru, Hongkongu, Austrálie a Nového Zélandu.

Až do roku 1921 byl po desetiletí hlavním opěrným bodem pro Velkou Británii na Dálném východě Hongkong. Teprve po roce 1921 bylo rozhodnuto posílit vojenskou posádku v Singapuru a přebudovat ho na opěrný bod britské armády. S instalací pobřežní baterie nikdo nespěchal a bylo rozhodnuto, že stačí chránit Singapur z moře, protože nepropustná džungle ve vnitrozemí údajně poskytovala dostačenou ochranu.

Po napadení Singapuru měla těžká pobřežní baterie 381mm děl udržet a ubránit jej po dobu 70 dnů. Během této doby by připlulo loďstvo Velké Británie ze Středomoří nebo z domácích vod a protivníka by odrazilo. Udržování flotily na Dálném východě nebylo Britskou admiraltou pokládáno za nezbytné, mimo jiné vzhledem k obtížnému zásobování, údržbě, trvalému horku a vlhku, častějšímu střídání posádky lodí, většímu opotřebení lodí... Bylo tedy vyhodnoceno, že udržování další flotily na Dálném východě by bylo velmi nákladné a neúčelné.

Až krátce před vypuknutím druhé světové války, v polovině roku 1939, bylo stanovisko admirality částečně přehodnoceno. Nicméně stejně nikdo nedal jasnou odpověď na to, za jak dlouho a v jaké síle by bylo možné dopravit vojsko do ohrožených koutů Dálného východu.

Toto prohlášení zalarmovalo hlavně Austrálii, kdy její ministerský předseda Joseph Lyons vzešlý z voleb v roce 1937, žádal Londýn o jasnější vyjádření. Dostalo se mu nekonkrétní odpovědi, že Velká Británie musí především hájit Britské ostrovy, Atlantik a Středomoří. To Lyonse zcela určitě neuklidnilo.

V roce 1940 již ale hořel válečný požár v Evropě plnou silou: dobytí Singapuru japonskou císařskou armádou z vnitrozemí, potopení britských válečných lodí Repulse a Prince of Wales japonským letectvem, ztráta tisíců britských vojáků, kteří zůstali v dobytém Singapuru atd. Jediná bitevní loď německého námořnictva Bismarck na sebe vážala, až do svého potopení, prakticky polovinu metropolitního loďstva. A přitom jeho sesterská loď Tirpitz kotvila v norském Trondheimu a mohla kdykoliv vyplout a začít masakrovat spojenecké konvoje. Přitom by Němcům stačilo, aby Bismarck dotáhl svůj úkol do konce nebo bylo jeho potopení oddáleno o pár měsíců a Velká Británie by zřejmě kapitulovala. Bez zásobování konvoji by přišel brzy kolaps.

Tehdy bylo jasné, že Velká Británie musí nechat bojovat za sebe i spojenecké vojáky, musí ochránit doslova za každou cenu ony životně důležité konvoje a za ony dodávky válečného materiálu musí zaplatit. A to zlatem, protože USA požadovaly většinou zlato dle Zákona a půjčky a pronájmu (v originále „Lend and Lease“) z 11. března 1941, podle něhož 60 procent z celkového objemu obdržela Velká Británie a 20 procent Sovětský svaz, který za tuto pomoc také platil většinou zlatem. Další část prostředků byla použita například pro Čínu, která obdržela válečnou pomoc ve výši 631 miliard amerických dolarů. Celkem bylo zásobováno Američany díky tomuto zákonu 42 různých států.

Americká válečná pomoc přicházela do Sovětského svazu přes Irán po železnici a v konvojích do přístavů Archangelsk, Murmansk a Vladivostok. Bylo zde vyloženo 1,3 milionu tun nákladu. Do těchto přístavů připluly zhruba tři tisíce nákladních spojeneckých lodí.

Mimochodem, třeba Velká Británie splácela Spojeným státům válečný materiál a pomoc, která přišla do Velké Británie v době druhé světové války, až do prosince roku 2006!

Je to jeden z mnoha důvodů, proč za československé vojáky bojující ve druhé světové válce pod Velkou Británií muselo Československo platit válečné výdaje. A protože natisknuté papírky jsou skutečně pouze papírky, které dnes cenu mají, ale zítra ji mít nemusí, bylo rozhodnuto, že za naše vojáky, za živé i za ty, kteří pro Velkou Británii padli, bude Československo platit zlatem. Ano zlatem. A důkazy a doklady o tom přinese právě tato kniha.

V této souvislosti přidám ještě několik obecných informací o zlatě a něco málo o vázanosti peněz na zlato. Především se však na tomto smyšleném příběhu a na faktech daných historickým děním pokusím něco ukázat.

Jak to vlastně začalo, komu, proč, a hlavně o co jde

Reparace jsou pouze válečné. Můžeme tedy požadovat válečné reparace pouze po Německu, protože právě Německo rozpoutalo druhou světovou válku.

Nás, vlastně pouze zbytek Československa, obsadilo 15. března 1939. Již předtím si na základě mnichovského diktátu, podepsaného před půlnocí dne 29. září 1938, Německo pro sebe urvalo kus Československa, označovaného jako „Sudety“.

Sudety byly území, které tehdy obývalo německé obyvatelstvo spolu s obyvatelstvem českým a polským, a to v různém procentuálním zastoupení. Jednalo se o 25 až 75 procent německého obyvatelstva na těchto územích. Rozhodně tedy nešlo o území obývané pouze Němci. Na druhou stranu je nutno konstatovat, že zde žily více než 3 miliony etnických Němců. Je také smutnou skutečností, že přestože žili sudetští Němci na opravdu rozlehlém území, nikdy si nevytvořili nějaké centrum nebo náznak střediska, které by leželo v jejich sídelním prostoru. Tím více tíhli k Německé říši.

Označení pro sudetské Němce pochází z horského pásma Sudety, též nazývané Krkonošsko-jesenická soustava táhnoucí se od severních hranic Čech a Moravy, od Jizerských hor přes Krkonoše, Orlické hory až po Jeseníky. Na tomto území bylo promícháno mnoho národů, poněkud více Čechů a Němců, ale také již zmínovaných Poláků, a to již od raného středověku. Kulturní dědictví nebo staletí společné monarchie to jasně dokazují. A co je zajímavé, zhruba 800 let žili Češi a Němci celkem pokojně vedle sebe. Třeba s Poláky, ale i s Němci jsme měli společné krále. Na druhou stranu jsme se i trochu hašteřili, ale většinou spolu naši předci vycházeli skvěle, nebo alespoň slušně. Tedy až na pár dobových šarvátek, které skutečně nebyly nijak zásadní. Ale i ty vždy po zhruba 20 až 25 letech skončily a tyto národy opět spolupracovaly a mísily se mezi sebou.

Propletenost českého a německého obyvatelstva Sudet si můžeme názorně ilustrovat na nejvyšším vůdci Sudetoněmeckého hnutí, Konrádu Henleinovi.

Matkou tohoto rodáka z Vratislavic nad Nisou u Liberce byla Hedwiga Anna Augusta Dvořáček, po otci češka. Dědeček tohoto kovaného nacisty, tohoto sudetského Němce, byl tedy Čech. Také jeho matka mluvila s malým Konrádem česky! Tento původně bankovní úředník poněmčil jméno svojí ještě žijící matky na Dworatschek. Zdatný čistý Árijec, že? Dotáhl to až na politika v Říšském sněmu. Totiž strana, kterou vedl a založil v roce 1933 – Sudetoněmecká vlastenecká fronta, se po mnichovském diktátu sloučila 30. října 1938 s Německou NSDAP. Sám Konrád Henlein byl povýšen na SS Gruppenführera a jmenován „župním vedoucím“ NSDAP se sídlem v Liberci. Po válce byl zajat a rozbitými skly brýlí spáchal sebevraždu.

Podstatné je, že ona sudetoněmecká strana prezentovala „oprávněné nároky“ sudetských Němců vůči Československu. A bohužel na tyto nehoráznosti, které Hitler vítal jako záminku k rozpoutání války, naši Spojenci Francie a Velká Británie slyšeli.

Spojenci ale již neviděli, jak jsou Čechům žijícím v pohraničí zhruba od roku 1936 rozbíjena okna, pobíjen dobytek, podpalovány usedlosti. Jak Němci, přátelící se Čechy, raději přechází na druhou stranu ulice, aby je neviděli „Henleinovci“. Jak se hromadí a stupňuje bití, znásilňování a narůstají podivná úmrtí Čechů v pohraničí. Jak sudetští Němci v Československu shromažďují zbraně, jak společně zfanatizovaně řvou: „Eine Volk, ein Raich, ein Führer“ (Jeden národ, jedna říše, jeden vůdce). Tím samozřejmě mysleli Adolfa Hitlera.

Vůdcem sudetských Němců byl od roku 1937 Karl Hermann Frank narozený v Karlových Varech. Původně dobrovolník na slezských hranicích a později knihkupec v Lokti u Karlových Varů se během druhé světové války stal generálem SS a německé policie. Je nechvalně známý tím, že nechal povraždit civilní obyvatelstvo Ležáků a Lidic a vesnice srovnat se zemí v reakci na atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha v květnu 1942. Samozřejmě i tento sudeták mluvil jak německy, tak česky. Byl popraven oběšením za válečné zločiny rozsudkem Československého soudu v roce 1946.

Ono se ale mnohdy zapomíná na jednu podstatnou věc. A to, že sudetští Němci, obyčejní lidé žijící v Sudetech, tedy aspoň někteří z nich,

chtěli autonomii na Československu. A přestože v roce 1935 v Československu vyhrála volby Sudetoněmecká vlastenecká fronta, k odtržení Sudet od Republiky československé, jak se tehdy Československo oficiálně jmenovalo, nedošlo. Strana získala 1 249 534 hlasů, což znamenalo 15,18% podíl na volebních výsledcích a fakticky to bylo 44 poslaneckých mandátů ve sněmovně.

Byli snad politici Sudetoněmecké politické strany tak neschopní, že nedokázali realizovat požadavky voličů? Oni politici, tedy oněch 44 poslanců, byli zvolenými zástupci Sudetoněmecké vlastenecké fronty v parlamentu Československa. A přesto nekonali. Nebo snad nebyla vůle situaci politicky řešit? Nebo se spíš tito politici již viděli pány celé země? Těžko říct.

Až na základě jednání lorda Runcimana, zvláštního britského vyslance, který jednal osobně 3. srpna 1938 s Konrádem Henleinem, přišel zlom. Lord Runciman uvěřil, že sudetští Němci jsou v Československu natolik perzekuováni, že je nutné je zachránit a vyrvat z vazalství, ve kterém trpí.

Spolu s Německem, které tou dobou poslalo k hranicím Československa 750 tisíc vojáků na manévry, požadovali sudetští Němci připojení území Sudet k Německu.

Zde je kompletní přepis dopisu lorda Runcimana adresovaném ministerskému předsedovi Velké Británie Arthuru Nevillu Chamberlainovi.

Lord Runciman ministerskému předsedovi Westminster S.W.1
21. září 1938

Vážený pane předsedo vlády,
když jsem přijal úkol prostředníka mezi československou vládou a sudetoněmeckou stranou, měl jsem samozřejmě veškerou volnost získávat vlastní informace a dospět k vlastním závěrům. Mojí povinností nebylo vypracovávat zprávu. Za současných okolností však by Vám mé názory, ke kterým jsem dospěl na základě této mise, a určité návrhy, které by podle

mého názoru měly být zváženy, pokud by se mělo dospět k něčemu, co by se mohlo podobat konečnému řešení, mohly být užitečné.

Problém politických, sociálních a ekonomických vztahů mezi teutonskou a slovanskou rasou na území, které se nyní nazývá Československo, existuje již po mnoho staletí s obdobími urputného boje i relativního klidu. Není to nový problém a v současné fázi existují nové i staré faktory, které by musely být zvažovány v jakékoli detailní studii.

Když jsem na počátku srpna přijel do Prahy, vyvstala přede mnou naléhavě otázka (1) ústavní, (2) politická a (3) hospodářská. Právě ústavní otázkou jsem se zabýval okamžitě a přímo. V té době šlo o poskytnutí určitého stupně samosprávy sudetským Němcům v rámci Československé republiky. Otázka sebeurčení se ještě v akutní formě neobjevila.

Mým úkolem bylo seznámit se s vývojem tohoto problému, s osobami, kterých se to nejvíce týká, a s návrhy na řešení z obou stran, tj. s „Nástinem“ předloženým sudetoněmeckou stranou československé vlády 7. června (který mimochodem zahrnoval 8 bodů z projevu pana Henleina v Karlových Varech) a s návrhem národnostního statutu, jazykového zákona a zákona o reformě státní správy předloženými československou vládou.

Bylo zřejmé, že žádný z těchto návrhů není pro druhou stranu přijatelný natolik, aby se stal základem pro další jednání, a proto byla jednání 17. srpna přerušena. Po řadě soukromých rozhovorů mezi sudetskými vůdci a českými úřady přijala československá vláda novou základnu pro jednání, o které informovala mne 5. září a sudetské vůdce 6. září. Byl to takzvaný Čtvrtý plán.

Podle mého názoru, a věřím, že i podle názoru zodpovědnějších sudetských představitelů, zahrnuje tento plán téměř všechny požadavky 8 karlovarských bodů a po menším vyjasnění a rozšíření je může zahrnovat všechny. Na této příznivé a nadějně základně by měla být jednání okamžitě obnovena, avšak obávám se, že právě to, že návrhy jsou tak příznivé, bude u extrémnějších členů sudetoněmecké strany působit proti nim.

Domnívám se, že incident vzniklý z návštěvy určitých sudetoněmeckých poslanců, kteří se vydali zkoumat případ osob zatčených pro pašování zbraní v Moravské Ostravě, byl využit jako záminka pro

odložení jednání, pokud ne pro jejich úplné přerušení. Česká vláda však okamžitě v této záležitosti ustoupila sudetoněmecké straně a předběžná jednání o Čtvrtém plánu byla zahájena 10. září.

Domnívám se, že to opět nevyhovuje sudetským extrémistům, a proto vyprovokovali a podněcovali incidenty 11. září a s větší úspěšností po Hitlerově projevu z 12. září. V důsledku krveprolití a nepokojů takto způsobených sudetská delegace odmítla setkání s českými úřady, které bylo plánováno na 13. září. Pan Henlein a pan Frank předložili další seznam požadavků: stažení policie státu, omezení činnosti armády na vojenské povinnosti atd. Československá vláda byla opět ochotna přijmout za jediné podmínky, že do Prahy přijede představitel strany a bude jednat o způsobech udržení pořádku. V noci 13. září pan Henlein tuto podmínku odmítl a veškerá jednání byla zcela přerušena.

Je zcela zřejmé, že se nyní nemůžeme vrátit tam, kde jsme byli před dvěma týdny. Musíme zvážit situaci, ve které se nacházíme nyní.

Po odmítnutí nabídky československé vlády 13. září a po rozbití jednání panem Henleinem moje funkce zprostředkovatele fakticky skončila. Přímo i nepřímě se spojení mezi hlavními sudetskými vůdci a vládou říše stalo dominantním faktorem situace, spor přestal být sporem vnitřním. Nebylo součástí mé funkce pokusit se o zprostředkování mezi Československem a Německem.

Odpovědnost za konečné rozbití jednání musí být podle mého názoru přičtena panu Henleinovi a panu Frankovi a těm jejich stoupencům v zemi i v zahraničí, kteří je pobízeli k extrémním a neústavním činům.

Mám však velké sympatie pro sudetskou věc. Je těžké, když vám vládne cizí rasa. A já jsem získal dojem, že československá vláda v sudetských oblastech v posledních dvaceti letech, i když nebyla fakticky utlačovatelská a určitě ne „teroristická“, byla poznamenána netaktností, nedostatkem porozumění, malichernou netolerancí a diskriminací až do té míry, že zášť německého obyvatelstva musela nezbytně směřovat k revoltě. I sudetští Němci cítili, že v minulosti jim československá vláda dala mnoho slibů, ale po těchto slibech následovalo jen málo činů, pokud vůbec nějaké.

Tyto zkušenosti vedly k postoji otevřeně nedůvěry k předním českým státníkům. Nedokáží říci, do jaké míry je tato nedůvěra zasloužená či nezasloužená, ale určitě existuje a jejím důsledkem je to, že ať tito státníci hovoří jakkoli smířlivě, důvěru v myslích sudetských Němců nezískávají. A navíc v posledních volbách v roce 1935 získala sudetoněmecká strana více hlasů než kterákoli jiná jednotlivá strana a vytvořila fakticky druhou nejsilnější skupinu v parlamentu země, který má 300 členů. Poté, co se ke straně přidali další členové, je největší stranou v parlamentě.

Vždy však mohou být přehlasováni, a proto se někteří z nich domnívají, že ústavní postup nelze pro jejich záležitosti použít.

K těmto hlavním stížnostem se přidali i místní nepřijemnosti. Čeští úředníci a policisté, kteří nemluvili německy vůbec nebo jen velmi špatně, byli ve velkém počtu jmenováni do čistě německých okresů, čeští zemědělstí kolonisté byli podporováni v tom, aby se usídlovali na pozemcích předávaných v rámci pozemkové reformy uprostřed německé populace, pro děti těchto českých vetřelců byly ve velkém budovány školy, obecně se věří, že české firmy dostávaly přednost při udělování státních zakázek a že stát poskytoval práci a pomoc Čechům mnohem ochotněji než Němcům. Myslím si, že tyto stížnosti jsou do značné míry oprávněné.

Ani v době mé mise jsem u československé vlády nezjistil ochotu k nějaké adekvátní nápravě.

Všechny tyto a další stížnosti byly posíleny důsledky hospodářské krize v sudetském průmyslu, který tvoří velmi důležitou součást života obyvatel. Zcela přirozeně byla z následné chudoby obviňována vláda.

Z mnoha důvodů, včetně těch shora uvedených, převládal do doby před třemi či čtyřmi lety mezi sudetskými Němci pocit beznaděje. Novou naději jim však poskytl nástup nacistického Německa. Za daných okolností považují jejich žádost o pomoc u svých soukmenovců a jejich konečné přání připojit se k říši za přirozený vývoj.

V době mého příjezdu si umírněnější sudetští vůdci stále ještě přáli dohodu v rámci hranic československého státu. Uvědomovali si, co by znamenala válka pro sudetské oblasti, které by se staly hlavním bojištěm. Jak vnitrostátně, tak i mezinárodně by taková dohoda byla snazším řešením než převedení území. Udělal jsem vše pro toto řešení, a do určité

míry i s úspěchem, ale ne bez obav, zda po dosažení dohody bude tuto dohodu možné i realizovat bez nového nárůstu podezírání, sporů, obviňování a protiobviňování. Měl jsem pocit, že jakákoli taková dohoda bude pouze dočasná, nikoli trvalá.

Toto řešení, ve formě, která je známa jako Čtvrtý plán, se rozpadlo za okolností, které jsem již popsal. Celá situace, vnitřní i vnější, se změnila, a já měl pocit, že s touto změnou situace končí i moje mise.

Když jsem 16. září z Prahy odjížděl, nepokoje v Sudetech, které ostatně vždy byly pouze sporadické, utichly. Ve značném počtu okresů byl zaveden režim nazvaný Standrecht, což je vlastně stanné právo. Sudetští vůdci, určitě alespoň ti extrémní mezi nimi, uprchli do Německa a vydávali prohlášení odsuzující československou vládu. V době mého odjezdu jsem dostal důvěryhodnou informaci, že počet obětí na obou stranách nepřesáhl 70.

Pokud tedy freikorpsy pana Henleina nebudou záměrně podněcovány k překračování hranice, nemám důvod očekávat výrazné obnovení incidentů a nepokojů. Za těchto okolností by nadále nebyla nutná přítomnost policie státu v těchto oblastech. A protože tato policie je u německého obyvatelstva velmi neoblíbená a v posledních třech letech byla předmětem jeho hlavních stížností, měla by podle mého názoru být stažena co nejdříve. Domnívám se, že její odchod by snížil počet příčin k potyčkám a nepokojům.

Dále jsem dospěl k názoru, že ty pohraniční okresy mezi Československem a Německem, kde sudetoněmecké obyvatelstvo tvoří významnou většinu, by měly okamžitě dostat právo na sebeurčení. Pokud bude nutné nějaké odstoupení území, a já myslím, že bude, mělo by být provedeno okamžitě a bez zdržování. V pokračujícím stavu nejistoty se skrývá reálné nebezpečí, dokonce nebezpečí občanské války. Jsou tu tedy reálné důvody pro politiku okamžitých a důrazných činů.

Jakýkoli plebiscit nebo referendum by v těchto převážně německých oblastech byl podle mého názoru pouhou formalitou. Velmi velká většina jejich obyvatelstva si přeje splynutí s Německem. Nevyhnutelné zdržení, které by hlasování způsobilo, by vyvolalo pouze další jitrění citů s možná velmi nebezpečnými důsledky.